

Velike demonstracije organiziranih delavcev v Detroitu

Predsednik avtne unije naznanil raztegnitev organizatorične kampanje na Fordove tovarne. Michiganski governor Murphy pozval predsednika Chrysler Co. in Lewisa na konferenco. Predsednik Roosevelt noče povedati svojega stališča glede sedečih stavk. Kongresnik zahteva preiskavo

Detroit, Mich., 24. marca. — Organizirani delavci so pod vodstvom unije združenih avt nih delavcev uprizarili največje delavske demonstracije v zgodovini Detroita. Okrog 50,000 delavcev, ki so se zbrali na masnem shodu v glavnem delu mesta, je sinoči slišalo Homerja Martina, predsednika avtne unije, ki je naznanil raztegnitev organizatorične kampanje na Fordove tovarne. Vrgel je rokav kapitalistu Fordu in ga javno pozval, naj ustavi pohod delavskega gibanja, če si upa. "Henry ne bo ustavil našega gibanja," je rekel Martin. "Tudi če se bo moral ukloniti in pristati na kolektivna pogajanja z organiziranimi delavci, čeprav imajo armado svojih podrepanikov v svojih tovarnah."

Ogromna delavska množica, ki se je zbrala na trgu Cadillac, je slišala več drugih unijskih voditeljev, ki so kritizirali in nadledali župana Couzensa, policijkega načelnika Pickerta, sodišča, mestne uradnike in druge, ki skušajo preprečiti razmah unijskega gibanja. Martin je sklical masne demonstracije, da tako protestirajo proti policijskim navajam na sedeče stavkarje. Vršile so se na predvečer konference med uradniki Chrysler Motor Co., Johnom L. Lewisom, načelnikom odbora za industrijsko organizacijo ter reprezentanti avtne unije, ki vodi sedečo stavko v tovarnah te kompanije. Konferenco je sklical governor Frank Murphy in se bo danes pričela v Lansingu. Oba, Walter Chrysler, predsednik kompanije in Lewis, sta se odzvala governorjevemu povabilu. Murphy je izrazil obnovev pogajanj med obeh skupama, da se sedeča stavka, ki traja že dva tedna in je zajela osem Chryslerovih tovarnih v Detroitu, poravna.

Murphy je v svojem pozivu naznanil, da mora avtina unija upoštevati odlok okrožnega sodnika Willama Campbella, da se morajo stavkarji umakniti iz tovarnih, kar pomeni okupirati Chrysler je v svojem odgovoru governerju pokazal svoje stališče in izjavil, da ne bo sklenil nobene kupčije avtne unije, dokler ne bo sedeča stavka preklicana. Vsak dogovor, ki ga bo kompanija sklenila, mora vsebovati provizijo, da ne more biti nobena organizacija priznana kot edina predstavnica vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Lewis je tudi odgovoril, da se bo udeležil konference v Lansingu. "Vas poziv nebejuje namig, da se moram udeležiti konference, ki ste jo izrekli, kljub temu bom prišel," je rekel Lewis v svojem odgovoru Murphyju.

Lewis je dal razumeti, da se strinja s stališčem, ki ga je izrazil governor v tej kontroverzi. On se boji, da Murphy namesto omejitve aktivnosti v zvezi s sedečimi stavkami v svoji državi. Martin, ki je bil glavni govornik na masnem shodu, je opozoril na federalno vrhovno sodišče. Dejal je, da njegova organizacija podpira Rooseveltovo sodnijsko reformo. "Deveterica starih let, ki vodi sedečo stavko že šest let, nam je znana," je rekel Martin. "Strinjamo se z Rooseveltom, ki hoče poslati te moške pokoj. Delodajalci pobijajo sedeče stavke, ker so uspešne. Te

(Dolje na 3. strani.)

Odsek za strožjo regulacijo železnic

Vladna komisija naj ima kontrolo nad "holding" kompanijami

Washington, D. C. — (FP) — Wheelerjev senatski odsek, ki preiskuje wallstreetsoke manipulacije železnic, je senatu priporočil amandiranje zakona o meddržavni trgovini v toliko, da bo zvezna komisija za meddržavno trgovino kontrolirala ali regulirala tudi gigantne "holding" kompanije, ki so gnezda bankirskih manipulacij.

Wheelerjev odsek se že dalj časa ukvarja s preiskavo manipulacij wallstreetovskih bankirjev. V ta namen mu je senat dovolil nadaljnjih \$150,000. Kako se vrši ta manipulacija, je razvidno iz slučaja pokojnih Van Sweringenovih bratov, ki sta si podvrgla za tri milijarde vrednih železnic pod svojo kontrolo. Do te kontrole sta prišla z organiziranjem raznih "holding" kompanij, med katerimi je bila Midamerican Corp. pivotna. To kontrolo sta si obdržala tudi potem, ko je njun imperij skrahal. Kakor je senatski odsek doznal, je potem ta trimilijardski imperij padel v roke Georgu A. Ballu tako rekoč zastonj. Investiral je v neke delnice le \$274,000.

V Columbusu spet strašijo z 'rdečimi'

Uradniki federacije nevarni prekucuhi

Columbus, O. — (FP) — "Rdeča nevarnost" je igrala veliko vlogo pri zaslišanju glede odvzeta čarterja mestni delavski federaciji, ki se je vršilo pred okrožnim sodiščem. William A. Green, predsednik Ameriške Ameriške delavske federacije, je zastopal Francis J. Dillon. Green je odredil splošno "čiščenje" upornih elementov, ki so se v sedanjem konfliktu med ADF in CIO postavili na stran Lewisaovega odbora.

Dillon je dejal, da so nekateri člani eksekutive mestne delavske federacije pod komunističnim vplivom. Ti imajo zveze s komunističnimi profesorji na državni univerzi, ki jim ubijajo v glavo komunistično filozofijo. Eden izmed profesorjev, ki so bili obdolženi širjenja komunistične propagande, je komentiral Dillonovo izjavo kot "zadnje sredstvo raketirjev, ki hočejo ustaviti razmah industrijskega unionizma v industrijskih masnih produkcijah." Neki drugi profesor pa je dejal, da ne razume komunistične filozofije, kakor je ne razume njegov obtožitelj.

Rudarska stavka na Poljskem končana

Katowice, Poljska, 24. marca. — Stavka 3000 rudarjev, od katerih je tisoč gladovalo nekaj dni pod zemljo, je bila včeraj končana s kompromisom.

Domače vesti

Nov grob v Illinoisu

Auburn, Ill. — Te dni je umrl Anton Smole, star 53 let in doma iz St. Petra pri Celju na Spodnjem Stajerskem. Brez malega šest let je bil v bolnišnici in zadnja leta ni spadal k nobeni podporni organizaciji, bil pa je član unije progresivnih rudarjev, katerega mu je oskrbela dostojen civilni pogreb dne 20. marca. Tu zapušča dva brata, Martina in Jerneja, nekje v Ohiju pa še enega brata.

Pogajanja med unijo in Gen. Electric

Unijo je priznala tudi mogočna Westinghouse Co.

New York. — Te dni so se pričela pogajanja med General Electric Co. in unijo United Electrical & Radio Workers. Pogajanja so se pričela v glavnem uradu mogočne družbe. Zastopniki obeh strank bodo izdelali pogodbo, ki bo krila vse tovarne General Electric. Poleg tega unija zahteva direktno zvišanje plač za deset centov na uro, odpravo priganjstva pod tako zvano "grupno incentive", zvišanje bonusov in višje plače za nekatere šikte. Unijski delegaciji načeluje 26-letni predsednik unije James B. Carey. Kakor pravi skupna izjava obeh strank, so na prvi seji govorili le o splošnih zadevah in proceduri. Pogajanja bodo obnovljena 29. marca. Glavni stan unije poroča, da je bilo prejšnji teden izdanih 29 čarterjev novim krajevnim unijam. Od teh jih je šlo 11 v Californijo, ostalo število pa v druge kraje Amerike. V zadnjih tednih je unija pridobila tisoče novih članov in se utrila v vseh tovarnah General Electric. Stavka pri Emersonovi družbi v St. Louisu je 100% efektivna. Nastala je, ko je družba pretrgala pogajanje z unijo.

Iz East Pittsburgha pa poročajo, da se je podala tudi Westinghouse kompanija, ki je za General Electric najmočnejša družba v industriji za električne naprave. Njena glavna tovarna, ki upošljuje 9000 delavcev, se je smatrala za "nezavestno" (trdnjavo s močno kompanijsko unijo. Ta antiunijaska trdnjava pa je prošlo jesen prišla do konca, ko so unijski pristasi dobili večino svojih zastopnikov v kompanijski uniji.

Ko je ravnatelj tovarne zadnjič ponudil priznanje United Electrical & Radio Workers uniji "za njene člane", je krajevna unija 601 to ponudbo odklonila in zahtevala priznanje edine zastopnice za vse delavce, ker reprezentira večino od 9000 delavcev. Ravnatelj T. I. Phillips je nato odgovoril, naj bo to vprašanje prepuščeno glavnim voditeljem unije UERW in Westinghouse kompanije pri sklepanju splošne pogodbe za vse tovarne družbe.

Po tem priznanju so tudi ostali delavci pričeli pristopati trumoma v unijo. Med najmočnejši rekruti je John Metcalf, predsednik glavnega odbora kompanijske unije v East Pittsburghu.

Odprava otroškega dela poražena v Mass.

Boston, Mass., 24. marca. — Spodnja zbornica Massachusettsa je včeraj odklonila ratifikacijo amandamenta za odpravo otroškega dela, česar je bilo pričakovati zaradi močne katoliške opozicije. To je že drugi poraz tega amandamenta v tej državi.

Nova poteza industrijskih magnatov

Inkorporiranje delavskih organizacij

Washington, D. C. — (FP) — Ker so doživeli v zadnjih mesecih poraze na industrijskem polju, se agentje velebiznisa zdaj trudijo, da uničijo delavske pridobitve v kongresu. Kongresnike in senatorje skušajo prepričati o potrebi inkorporiranja delavskih unij, ker so one odgovorne za dvigovanje cen življenjskih potrebščin, da je treba omejiti pravico piketiranja in stavkanja in imenovati posebno vladno komisijo, da bo reševala vse spore, ki se pojavijo med delavci in delodajalci v velikih industrijah.

Marriner Eccles, governor sistema federalnih rezervnih bank, je v svoji izjavi, katero je naslovil industrijskim magnatom in v kateri jih je posvaril pred navijanjem cen, govoril tudi o monopoli delavskih unij. Da ne more biti govora o tem monopoli, ki je nekaj nad štiri milijone ameriških delavcev organiziranih, okrog deset odstotkov, mora biti jasno vsakomur. Celo rudarska unija, največja delavska organizacija v Ameriki nima kontrole nad premogovno industrij. Njen vpliv se ne more niti primarjati z vplivom, ki ga ima Jeklarski in železarski institut v jeklarski industriji.

Voditelji organiziranih delavcev vidijo spremembo v taktiki velebiznisa. Sedaj je pričel za hrbtom napadati unije z druge strani, ker politična sila in prestiž organiziranega delavstva sta v tem momentu večja v tej državi kot kdaj prej v zgodovini delavskega gibanja. Delavska neustrankarska liga, ki je v zadnji volilni kampanji podpirala Roosevelta, ima oporo pri delavcih in tudi pri farmerjih, ker stalno naglašajo potrebo kooperacije med njimi na političnem polju.

Značilno je tudi, ker je John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in načelnik Odbora za industrijsko organizacijo, v svojem govoru na protinacskem shodu v New Yorku naglašal potrebo kooperacije med delavci in farmerji. To je bilo prvič, da je Lewis javno tako govoril. Vse to kaže, da se bo borba med delavci in delodajalci premestila na politično polje še pred zaključkom boja na industrijskem polju.

Konvencija unije lesnih delavcev

Longview, Wash. — Več ko 800 delegatov se je udeležilo konvencije unije lesnih in gozdarskih delavcev, ki se je vršila v tem mestu. Delegat je zastopal 100,000 organiziranih delavcev, ki so upošleni na parnih žagah in v gozdovih na zapadu in v Kanadi. Konvencija je odobrila načrte glede organizatorične kampanje, ki naj bi potegnili vse delavce v unijo.

Blum dobil novo zaupnico v parlamentu

Pariz, 24. marca. — Vlada ljudske fronte v Franciji je včeraj prejela novo zaupnico parlamenta s 362 proti 215 glasovom v zadevi zadnjih izgovorov med fašisti in komunisti v pariskem predmestju Clichy. Glasovanje je bilo o deklaraciji Blumove vlade, da fašizem v Franciji mora biti potlačen za vsako ceno, tudi s silo, če je treba — in to deklaracijo je francoska zbornica odobrila.

cijo amandamenta za odpravo otroškega dela, česar je bilo pričakovati zaradi močne katoliške opozicije. To je že drugi poraz tega amandamenta v tej državi.

Kapitalizem prinaša novo depresijo

Prinese jo monopolistično navijanje cen

Washington. — (FP) — Na delu so zopet vsi gospodarski faktorji, ki v dogledni bodočnosti zopet vržejo deželo v veliko krizo, ako jih vlada ne zajezi. Predvsem je čezmerno zviševanje cen po monopolističnih industrijah, kar mora prej ali slej prinesiti zastoj v produkciji, nazadovanje kupne sile, še večjo brezposelnost in krizo.

Vladni izvedenci so v velikih skrbih radi rastočih cen v raznih industrijah, predvsem v jeklarski in bakrski. Napenja jo si močgane, da bi našli pot za zajezenje tega toka. Nekateri zagovarjajo kontroliranje cen z denarnimi manipulacijami, drugi se pa ogrevajo za kontroliranje draginje po zakonodaji, kar pomeni vladno določanje cen s stališča odjemalcev. To pomeni sprejetje aličnega zakona kakor je bila NRA. Razlika bi bila v tem, da bi bil poudarek proti čezmernim cenam.

Če je po kapitalizmu kaj takega mogoče, je seveda drugo vprašanje. Skoraj gotovo ne. Zgodilo bi se to, ako bi vlada prišla na dan s takim programom in ga pričela tudi izvajati, da bi že to prineslo krizo v kapitalističnem gospodarstvu. Kapitalizem je namreč tako zgrajen, da hoče imeti prilično avobodne roke pri izkoriščanju; če ni tega, se upre kot štitiljv konj. Seveda pride radi lastnih kontradikcij prej ali slej v krizo tudi ob največji svobodi, toda to ne uniči prej navedenega dejstva.

In ker prihod nove krize čuti-jo tudi intelektualni vodje kapitalizma, so že pričeli brenkati na strune, da bodo za bodoči gospodarski polom odgovorne — unije! Yes, unije, ker vodijo stavke, nekatere pa tudi omejujejo število vajencev, da lažje drže plače kvišku!

To mnenje je izrazil Mariner S. Eccles, načelnik federalnega rezervnega sistema, ki je rekel, da se cene dvigajo preko vsake zdrave ekonomske meje. Vzrok temu naraščanju on vidi v zahtevah po oboroževanju, v stavkah in monopolističnih početjih nekaterih industrijskih skupin in — organiziranega delavstva.

On priporoča zvišanje davkov na dohodke in profite v svrhu financiranja reliefa, balanciranja budžeta in znižanja vladnih dolgov. Je tudi za politiko nizkih obresti. Kar se stavi in organiziranega delavstva tiče, je resnica, da njih zahteva po zvišanju med in skrajšanju delovnika učinkuje na zvišanje cen. Toda tukaj je treba potegniti črto med legitimnim in pretiranim zvišanjem cen. Ako podjetniki zvišajo cene toliko, kolikor se zvišajo obratni stroški na račun višjih plač, gospodarstvu dežele to ne more škodovati, marveč mu le koristi, ker da masam večjo kupno silo. In večja kupna sila pomeni večjo produkcijo, več dela in več blagostanja.

Na drugi strani ima pretirano zvišanje cen ravno nasproten učinek, ki rodi veliko draginjo, velike profite in končno padec produkcije z vsemi drugimi posledicami, ki sledijo iz industrijskega zastaja. In to je, kar zdaj dela ameriški velebiznis.

Ko je jeklarski trust zadnjič naznanil zvišanje plač, k čemur ga je prisililo organiziranje delavcev, je takoj za tem tudi naznanil zvišanje cen jeklu od treh do osem dolarjev od tone. U. S. Steel je lani naredila \$50,583,356 čistega profita ali skoraj 5000% več ko leta 1935. Toda plač ni zvišala na račun profita, marveč na račun višjih cen, ki so sigurno pretirane in proporcionalno veliko večje kot zvišanje plač. Toda kdor bo hotel rabiti železo, ga

Mussolini pošlje novo armado v Španijo!

Strašna jeza v Rimu zaradi poraza v Španiji in ker angleški tisk piše o "drugem Kobariidu". Fiasko londonskega odbora. Mussolini prepusti Avstrijo Hitlerju in sam vzame Španijo v svoje roke. Franco razočaran nad Italijani, katerih je bilo 3000 ubitih in 1000 ujetih

Kompanija kapitala pred unijo

Uspeh organizatorične kampanje

Hershey, Pa. — (FP) — To mesto, nad katerim je imela Hershey Chocolate Co. doslej popolno kontrolo, je postalo unijaska trdnjava, ko je kompanija priznala unijo Bakery & Confectionery Workers. Ta je prva pogodba, ki jo je kompanija sklenila z unijo.

V prvih treh tednih organizatorične kampanje, katero je vodil Lewisov odbor, je 2000 izmed 2500 delavcev stopilo v unijo. Vse je bilo že pripravljeno na oklice stavke, ko je kompanija naznanila, da bo priznala unijo. Poleg priznanja je unija izvajala zvišanje mezde, skrajšanje delovnega tedna in začelo starostnih pravic.

Pekovske delavce so v kampanji za priznanje unije podpirali rudarji, tekstilni in jeklarski delavci. Kompanija se je pritoževala, da so delavci ignorirali vse njene apele, naj ji ostanejo lojalni, "ker po očetovsko skrbijo zanje". Ustanovila je sirotišnico, zgradila parke, kopališča in gledališče, toda delavci niso bili hvaležni in so se uprli.

Spominski večer nasprotnikov vojne

Washington, D. C., 24. marca. — Dne 6. aprila poteka 20 let, odkar je kongres Združenih držav napovedal vojno Nemčiji. Od 56 kongresnikov in senatorjev, ki so glasovali proti vojni, je 26 še živih, od katerih so trije še danes v kongresu. To so senator Norris iz Nebraske, senator Lundeen iz Minnesote, ki je bil takrat kongresnik in kongresnik Knudsen iz Minnesote. Ta šestindvajsetorica bo 6. aprila proslavila 20-letnico svojega glasovanja proti vojni s spominskim večerom v Washingtonu.

Gonja proti komunistom v Kanadi

Quebec, Kanada. — R. Duplessis, premier province Quebec, je obnovil gonjo proti komunistom in drugim radikalcem. Naznanil je, da bo predložil v provinčni zbornici zakonski osnutek, da ustavi komunistično propagando. Načrt med drugim prepoveduje komunistična zborovanja in razpečevanje tiskovin.

bo moral plačati po ceni jeklarskega trusta, ker druge poti ni. Trust bakra se pa niti na zvišanje plač ne more izgovarjati. Funt bakra zdaj stane 16 centov in pol ali tretjino več kakor je prošlo jesen. Slično je tudi z lesom in mnogimi drugimi izdelki, skoraj z vsami potrebščinami.

Kar se sedanjega stavkovnega vala tiče, ni posledica visoke kupne sile delavstva, marveč obratno. Delavci so prisiljeni stavkati za višje plače radi draginje, ki postaja z vsakim dnem večja. In če kdo argumentira, da bodo stavke zakrilele nov gospodarski polom — sploh ne ve, kaj govori. Zakrivil jo bo kapitalizem s svojim blaznim drvenjem za profiti, čim večji profiti.

London, 24. marca. — Mednarodni nevtalnostni odbor v Londonu je v krizi popolnega preloma. Politika nevmešavanja v špansko civilno vojno je padla v vodo, ko je italijanski poslanik Dino Grandi po navodilu iz Rima včeraj na seji tega odbora arogantno izjavil, da Italija ne umakne niti enega svojega vojaka iz Španije in da bo Italija "že poskrbela, da bo kmalu konec španske vojne". Zastopniki Anglije, Francije in Rusije so ostrmel nad to izjavo in kasneje se je med njimi sprožilo gibanje, da se nevtalnostni odbor reorganizira in da se tudi Združene države povabijo k sodelovanju. — Malo prej je angleška vlada prejela "pojaanilo" iz Rima zaradi italijanskih divizij v Španiji, da tam ni "nobenh divizij", pač pa je bilo le "nekaj enot zdravnikov" poslatih v Španijo v začetku tega meseca. In angleška vlada se je s tem "pojaanilom" zadovoljila!

London, 24. marca. — Na podlagi privatnih vesti iz Rima je Mussolini strašno razkačen nad porazom svojih divizij v Španiji in angleški uradni krogi se bojijo, da se bo Mussolini udal maščeval nad španskimi lojalisti s tem, da pošlje veliko redno armado v Španijo. Ta korak je odseval iz včerajšnjega Mussolinijevega govora v Rimu ob njegovem povratku iz Afrike, ko je silno napadel angleške in francoske časopise, ki se norčujejo iz Mussolinijevih "junakov" v Španiji in radostno pišejo o "drugem Kobariidu". (Pri Kobariidu ali Caporettu na Gorškem so bili Italijani silno tepeni v vojni z Avstrijo leta 1917.) Mussolini je toliko bolj razkačen, ker nihče zunaj Italije ne jemlje resno trditve v italijanskem fašističnem tisku, da italijanska armada v Guadalajari na Španskem ni bila poražena, temveč se je le "strategično umaknila". Fašistični tisk v Italiji pripoveduje Italijanom, da njihovi "prostovoljci" v Španiji niso izgubili niti enega mola, pač pa so pobili 6000 "komunistov" nakar so se strategično umaknili!

Druga vest iz Rima se glasi, da je Hitler telefoniral Mussoliniju, čim je ta prišel iz Afrike nazaj v Rim, in se mu je bridko pritožil zaradi papeža, ki "mu nagna v teh kritičnih časih". Hitler je obdolžil katoliške voditelje v Avstriji, da so podkurlili papežev sovražni nastop proti nacijakemu režimu. Nato je Mussolini predlagal Hitlerju, naj on prevzame Avstrijo in obračuna z njo kakor hoče, njemu naj pa prepusti proste roke v Španiji, da obračuna po svoje s tamošnjimi "komunisti".

Rim, 24. marca. — Benito Mussolini je včeraj z balkona Beneške palače in takoj po povratku iz Afrike srdito povedal 200,000 Italijanom, ki so ga demonstrativno sprejeli, da Italija še ni pozabila in ne bo nikdar pozabila, kaj je naredila Anglija, ko je vodila sankcije proti nji. Mussolini je dalje rekel, da je časopisje v zunanjem svetu, zlasti v Angliji in Franciji, objavilo veliko laž, ko je poročalo o porazu italijanskih "prostovoljcev" na Španskem. "Naši porazi so le na angleškem in francoskem papirju," je grmel Mussolini. "Italijani, zapomnite si to sramotenje in bodite pripravljeni!"

(Dolje na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POPOVNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Newspaper: on Mondays (even Chicago) 7c. Canada
\$0.50 a year, \$1.00 a year; on Tuesdays: on Chicago
in Chicago \$0.50 a year, \$1.00 a year; on Wednesdays
\$0.50.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$0.50 per year, Chicago and Canada \$1.00 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Our opinion on the... (text continues)

Member of the Federated Press
PROSVETA
1667-68 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

Klerikalni teror v Washingtonu

Pred nekaj dnevi je prišla kratka, toda zanimiva vest iz Washingtona, da je predsednik Roosevelt že do grla sit katoliške propagande, ki buta ob kongres in celo ob prag Bele hiše — in storil je prvi korak, da se iznebi te propagande. Ta prvi korak je bil, da je državni departament preklical svoj prejšnji sklep in dovolil potne liste ameriškim zdravnikom, bolničarjem in šoferjem ambulančnih avtov, ki hočejo iti v Španijo v službo španske vlade.

Iz te in drugih vesti je razvidno, da je bil državni departament ameriške vlade že od začetka civilne vojne v Španiji takorekoč pod kontrolo zakulisnih katoliških sil, ki so pod pretezo "ameriške nevtiralnosti" preprečile vsako akcijo, katera bi koristila demokratični vladi španske republike ali škodila španskemu fašističnemu generalu Francu. Te zakulisne katoliške sile so poleg Mussolinija in Hitlerja najboljši zavezniki španske reakcije in zaklepe so se, da morajo Združene države storiti vse, kar je mogoče, da indirektno pomagajo Francu do zmage. Takšna je njihova "nevtiralnost".

Razume se, da imajo te sile dobrega zaveznika v Rooseveltovem kabinetu, ta zaveznik pa ima precej vpliva na predsednika samega — pod pretezo seveda, da so katoliški glasovi pomogli Rooseveltu do izvolitve.

Omenjena vest je tudi razkrila tole situacijo v Washingtonu: med novodealskimi demokrati, ki so blizu Roosevelta in imajo odločujočo besedo v kongresu, sta dve skupini glede Španije. Prva skupina sovraži Mussolinijev in Hitlerjev fašizem in sploh vse, kar je v zvezi s tem fašizmom, toraj tudi španske upornike, ki so se za tekli k Mussoliniju in Hitlerju za vojaško pomoč — druga skupina pa zastopa fašistično stališče, da je Francova diktatura najboljša rešitev za Španijo.

Lahko je razumeti, kako stoji ta stvar. V prvi skupini so protestantski demokrati, v drugi pa katoliški demokrati, katerim je vse, kar pride iz Rima, sveta in najčistejša resnica! Nova slika, kakšna "nevtiralnost" vlada v Washingtonu z ozirom na špansko republiko!

Koliko je prva skupina zdaj odinila drugo skupino, še ni jasno, vendar bi človek sklepal, da prva skupina prihaja na površje. Da katoliška klika izgublja vpliv, je kriva sama zaradi svojega predrznega pobiranja amandementa za odpravo otroškega dela, ki je Rooseveltu, posebn po njegovi ženi, zelo pri srcu, drugič pa zaradi pobiranja Rooseveltove sodnijske reforme.

Roosevelta je zadnje še najbolj pogrelo. Dejstvo, da je katoliški senator David Walsh iz Massachusettsa organiziral "katoliški blok" v senatu za pobiranje sodnijske reforme, je zdramilo nove dealerje, ki drže z Rooseveltom. Med temi je tudi precej katoličanov — in prej omenjena prva skupina je zdaj začela organizirati močno gibanje proti katoliški reakciji v Washingtonu. Da to gibanje ne bo brez uspeha, je že pokazal umik državnega departamenta glede Španije; koliko bo prva skupina uspela glede sodišč, se pokaže kmalu.

Katoliška propaganda v Washingtonu pa ni aktivna le proti demokratični španski republiki, katero črni in sramoti na vse mogoče načine, in proti Rooseveltovim sodnijskim ter socialnim reformam, marveč se je ponudila ameriškim kapitalistom za delo pri pobiranju sedežnih stavk in Lewisovih industrijskih unij. Sedežne stavke v okviru industrijskih unij CIO bo katoliška propaganda razbojnala za "komunistično delo". Pri tej potezi katoliška propaganda računa s simpatijami in pomočjo reakcionarnih protestantov v kongresu.

Ta propaganda je že zarjavela v senatu zadnje dni, ko je več senatorjev napadlo sedežne stavke po Ameriki in vprašalo predsednika, če ima Amerika "še vlado, ki lahko izvaja zakone za zaščito lastnine". To je bil samo uvod. Novi napadi se pripravljajo, obenem se pa pripravljajo zakonski načrti za "kontrolno in odgovornost delavskih unij ter za obligatno arbitražo sporov med delom in kapitalom". Vse to priha iz najreakcionarnejših kotov, v katerih se greje katoliška propaganda, ki danes nastopa kot "največja zaščitnica Amerike pred komunistično nevarnostjo".

Iz tistih kotov že prihajajo glasovi, da "dobri katoliški delavci se ne bodo udeleževali sedežnih stavk" ... Do danes so vse sedežne stavke v Ameriki pokazale, da so katoliški delavci v splošnem prav tako solidarni kakor nekatoliški.

Upajmo, da si črna katoliška propaganda pri teh ofenzivah razbije glavo.

Glasovi iz naselbin

Dvojno slavlje mladine v SND

Cleveland, Ohio. — V nedeljo

28. marca bo dan, ko bi morali priti vsi zavedni Slovenci na plan. V soboto 27. marca zvečer se prične izredna slavnost mladine Slovenske in Umetniške šole SND na St. Clair ave. Oboji bodo pokazali občinstvu na svoje načine, kaj so se naučili v eni ali drugi šoli in kaj nam obetajo v bodoče. Pokazali nam bodo, da sta slovenska in umetniška šola uspeh prve vrste in da smo Slovenci v Clevelandu lahko ponosni na našo mladino, ki se — če tudi bi jih bilo lahko več — tako vestno zanima za umetnost in izobrazbo.

Direktoriju in Prosvetnemu klubu SND se lahko čestita, ker negujeta v SND take šole, ki neoporekljivo povzdigujejo ponos in ugled ne samo Slovencev, pač pa vseh Jugoslovancev. Zato je slehernega zavednega Slovenca dolžnost, da pride v nedeljo v SND, da se na lastne oči prepriča, da se izplača nekaj žrtvovati in da se izplača še nadalje gojiti take šole, kot jih ima pod svojo streho SND na St. Clair ave.

Kot sem že omenil, se v soboto 27. marca ob 7. zvečer odpre razstava slik učencev Umetniške šole SND v spodnji dvorani. Razstava bo odprta do 11. zvečer in nadaljuje se naslednji dan, to je v nedeljo 28. t. m. Vstopnina je prosta na razstavo. Pripravljen pa bo nabiralnik za prostovoljne darove v podporo vzdrževanja šol SND. Kdor bo hotel, bo lahko položil "mali dar šolam SND na oltar", po svoji možnosti in čutu. Najglavnejše pri tem pa je, da gotovo pridete na razstavo in si ogledate najnovejša dela — slike, ki so jih dovršili po lanskem razstavi učenci umetniške šole SND, katere poučuje umetnik Gregorij H. Prusheek pod pokroviteljstvom Prosvetnega kluba SND. Razstava slik se nadaljuje v nedeljo ob 2. popoldne naprej do polnoči.

V nedeljo popoldne ob 3. pa bodo podali učenci in bivši učenci slovenske šole SND pod režijo Mary Ivanuševič krasno, zelo zanimivo pravljico igrati v petih dejanjih "Princezka in pastirček", ki jo je spisal znani slovenski pisatelj Pavel Golia. V igri nastopi nad 30 oseb: graščak s princezko, veterani in spremstvo, kočarica s sinom pastirčkom, botra Šuma z žabami, zajčki in medvedji, nazadnje pa nastopijo še goske. Igra je skozi in skozi prepletena z lepim petjem in bo gotovo vsem ugnjala. Med drugim poje botra Šuma:

"Lepo je življenje naše,
lep, prelep je bel svet
in za vse dovolj je pako:
živiti in drugim dati hveto!"

Vse igre, katere je spisal pisatelj mladinskih iger Pavel Golia, so ljubke in ustrezajo okusu mladim in starejšim ljudem. V preteklosti smo imeli priliko videti že najmanj dve njegovi igri, in sicer je dramsko društvo Ivan Cankar vprizorilo prvič njegovo delo "Poslednje Petrkove sanje" v režiji ge. Avgusta Danilove, v decembru 1924, kar je ostalo marsikomu v spominu, mladinsko igro "Jurček" pa smo imeli priliko videti zadnjič božič v SND.

Vstopnina v nedeljo k predstavi "Princezka in pastirček" je določena samo na 25c, da se na ta način omogoči vsem videti nekaj lepega. Vstopnice so v prodaji pri vseh zastopnikih društev, ki tvorijo Prosvetni klub SND; dobijo se pri tajniku SND Johnu Tavčarju in pri podpisane.

Aviditorij SND mora biti v nedeljo zaseden popolnoma! Praznujte velikonočne praznike v SNDu z našo dosti obetajočo mladino! Na svidenje!

Erazem Gorše, tajnik.

Franku Nagliču v spomin

Johnstown, Pa. — Zadnjih par mesecev je neizprosna smrtna kosa pogostoma kosila med našimi ljudmi v tej okolici in jim izpodrezala življenjsko silo. Mnogi našli pionirji, ki so se udeleževali v našem društvem življenju in ki so bili temelj našega napredka, polni idealov in delavskih principov, s katerimi

so si prizadevali, da se povzpnejo tudi naš mali narod vzporedno z drugimi naprednimi skupinami, da koraka z duhom časa naprej, so ji podlegli. Neusmiljena usoda se ni izognila tudi Franku Nagliču in ga je ugonobila v dobi življenja, ko mu je bilo šele 52 let ter ga iztrgala iz naše srede.

Obiskal sem ga par tednov pred njegovo smrtjo, kajti znan mi je bilo, da boleha na bolezn, ki je posledica težkega dolgotrajnega dela. Kot rudar se je namreč nalezel majnarske jetike, bolezn, ki je že neštetim našim rojakom spodjedla nit življenja in jih položila v prerani grob. Na smehnil se je in me veselo sprejel, niti potožil ni, da je težko bolan, samo to, da so mu malo noge otekle, drugače da gre na boljše in bo kmalu šel delat. Kot navadno, je obrnil pogovor na razna vprašanja, kako jih bomo uredili in rešili. Povedal je par anekdot v svojem prirojenem šaljivem tonu, da sva se oba smejala. Istočasno pa me je mučila neka slutnja, ki mi je narekovala, da je to najbrž najino zadnje svidenje. In nisem se motil: dne 26. februarja so me telefonično obvestili, da ni Franka več med živimi. Nastala je zopet nova vrzel v naših žitak zredčenih vrstah. Blag spomin umrlemu tovarišu, ki je delal kot mož in delavec!

Pokojni Frank ima za seboj 30 let dela. V tej dolgi dobi je delal in se žrtvoval za povzdigo svoje majhne rudarske naselbine. Težko delo, ki ga je opravljal, ga ni utrudilo, da si ne bi bil odmeril časa in ga posvetil delavskemu kulturnemu napredku. Z vztrajnostjo so si zgradili krasen Društveni dom, ki nosi ime Vihar. V tem domu se je razvil močan pevski zbor in godba. Prirejali ste igre in veselice, organizirali močan socialni klub, potem katerega ste se zvišali v skupna ekonomska in socialna vprašanja. Uspehi ste, da sedaj naselbina lastuje lastni vodovod, dosegli ste, da ima svoj poštni urad in uspehi, da je našemu angleškemu sprejela slovensko ime Kranj (Krayn). S tem ste prekosili vse ostale narodnostne skupine v svoji okolici. Skoro polovico teh pionirjev krije že črna zemlja. Le nekaj jih še živi. Ni čudno, da Frankovi sovrstniki občutijo nagla zredčenja v svojem krogu.

Poleg svojih preostalih te pogrešajo tudi prijatelji in znanci, tako tudi Prosveta in Proletarec ter splošna javnost naprednega elementa. Tvoje delo med nami ti bo najkrajši spomenik! Stori si svojo dolžnost kot mož in delavec! Blag ti spomin!

Andrew Vidrih.

Koncert z igro

La Salle, Ill. — Kakor je že bilo poročano v Prosveti, bo pevsko in dramsko društvo Soča priredilo svoj pomladanski koncert s šaligro "Gospa Kordula" na velikonočno nedeljo 28. marca v

SND ob dveh popoldne. Zbor Soča bo zapel več lepih pesmi in igra bo nudila občinstvu obilo zabave. Vsa, ki se je že udeležila Sočinih prireditev, je bil vselej zadovoljen s podanimi programi. Sedaj pa bodo dali na oder še boljše točke ko prej. Zato pa bom šli na velikonočno nedeljo vsi ljubitelji petja in iger v Slovenski dom, da jih ponovno slišimo in vidimo. Vstopnina samo 25c. Na svidenje!

Frank Martinjak.

Sedeča stavka se nadaljuje

Girard, O. — Danes (22. marca) je sedeča stavka pri tukajšnjih usnjarnih stara teden dni. Kakor sem že poročal, je kompanija izposlovala sodnijsko prepočev, da morajo stavkarji takoj zapustiti tovarno, ako ne, jih šerif ven vrže. V tovarno je prišel sam šerif in pribil sodnijsko prepočev po tovarni, da so stavkarji lahko čitali, kdaj morajo zapustiti tovarno. Potem je javnosti poročal, da take stavke še ni videl, da bi bilo vse tako mirno in vse v redu, kajti stavkarji se obnašajo dostojno. Namesto da bi stavkarje izgnal, je vodstvo kompanije pregovorilo, da pristane na pogajanja. To je bilo v soboto. Res so se sestali zastopniki obeh strank, sklenili pa niso ničesar. Kompanija je zahtevala, da stavkarji zapustijo tovarno, ona pa bo izbrala nekaj delavcev, jim plačala čas in pol, da bodo popravili v tovarni, tako da ne bo nobene škode in da bodo odposlali usnje na varno, šele potem da se bodo pogajali.

Zastopniki stavkarjev so seveda to skemo enostavno zavrnili in izjavili, da stavkarji ne izpraznijo tovarne, dokler kompanija ne prizna njihove industrijske unije CIO, pa magari če družba izposluje še več prepočev.

Naslednji dan je bila nedelja in vreme je kazalo lepo, tako da bodo lahko prišli jeklarski delavci iz bližnjih naselbin Youngstown, Niles in McDonald izkazati svoje simpatije. Vreme pa se je naglo spremenilo in deževalo je tako, da se ni nihče podal na pot. Pred dežjem pa je bilo pred tovarno na cestah toliko ljudstva, tako tudi na glavni cesti, da to mesto še ni videlo tolike množice.

V ponedeljek se je nebo zjasnilo in nastal je lep dan. Zjutraj se vidi pred tovarno le stražniške, potem pa pričnejo prihajati žene in otroci s kosilom, ki ga prinesejo stavkarjem. Med stavkarji se opaža čedalje boljše razpoloženje. Zvečer okrog šestih se je pripetilo za stavkarje nekaj nadzve razveseljivega. V znak simpatije do stavkarjev je prikazalo iz mesta, baš ko je bilo skoro vseh 600 stavkarjev zbranih pred tovarno, mnogo delavcev raznih poklicev. Par sto jih je korakalo, drugi so se vozili v okinčanih avtih in z vzpodbujevalnimi napisi. Na čelu poverke so nosili velikanski napis z besedilom "100% for CIO." Godba je veselo igrala in vladalo je splošno veselje ter navdušenje.

Slika kaže stavkarja, ki piketira tovarno Fanssteel Corp. v North Chicago, Ill.

petje in vskiki. Ko je vsa ta ogromna masa delavcev prišla skupaj, se je okrog njih zbrala še večja masa ljudi, ki so gledali ta prizor. Spizali so celo na telefonske droge in na drevje, da so bolj videli.

Kakor izgleda, ne bo dolgo, ko bodo stavkarji izšli iz tega boja zmagoviti. Sedaj imajo tovarno popolnoma pod svojo oblastjo. Lepo jih je opazovati, ko vidijo, da vzdržujejo vzorni red, kako redno in mirno menjujejo straže in točno vrlijo druga dela v stavki. Njihovo razpoloženje v boju do zmage je razveseljivo, v svojih zahtevah so solidarni.

Kolikor mi je znano, se je stavkarjem izneverilo le par propalic. Poudarjati pa je treba dejstvo, da imajo stavkarji naklonjenost večine prebivalstva, tako tudi trgovcev, kateri jim pošiljajo v tovarno razne stvari, cigarete in cigare, sadje, sladkarije in drugo, tako da se sedeči stavkarji imajo dobro. Nekateri je napadel prehlad, nakar so neki oddelek v tovarni preuredili v zdravniški oddelek, v katerem imajo izvežbane bolniške strelnice in vse kar je k temu potrebno.

John Tancek,

jeklarski delavec.

Lokalne vesti

Sharon-Farrell, Pa. — Rojak Louis Stibly, ki je bil oskrbnik SDD pet let, je resigniral, njegovo mesto pa bo začelkomu aprila prevzel Joe Godina.

The Sharon Hardware Co., pri kateri delajo večina delavcev, je zaprla svoja vrata, ker se je ustrašila unije. To je majhna družba. Izvedela je, da se delavci organizirajo, pa je objavila notico, naj na 22. marca nobena ne pride delat. To ostane v veljavi do preklica.

Dne 22. marca je rojak Anton Bogolin, ki vodi mesnico s grocerijo, kupil nov avto in ga peljal pokazat svojemu svaku Martinu Trobentaru, ki je tudi mesar in grocerist. Ko se je Bogolin čez kakih pet minut vrnil s svakom, ni bilo novega avta nikjer. Očividno so ga odpeljali neznanu hudobneži.

Ana Yert se je podala v bolnišnico, kjer čaka na operacijo. Želim, da jo srečno prestane ter da se kmalu vrne domov.

Poročevalec.

Delavstvo se giblje!

Finleyville, Pa. — Prava zima se je pri nas pojavila šele 10. marca, ko so nastali sneženi viharji. Kmalu pa bo nastopila pomlad tudi v naravi, ne le na kalendarju in spet bo vse oživele.

S 16. marcem je stopilo v veljavo zvišanje mezd v raznih tovarnah. To zvišanje je očitna posledica močnega delavskega gibanja po vsej deželi. Delavci se združujejo in pristopajo v unije, združujejo se in organizirajo. Znano je, da delavska organizacija je največji sovražnik kapitalistov. Kakor je razvidno iz dnevnih poročil, se je naš rudarski voditelj John L. Lewis odločil, da privede vse delavce pod okrilje ene močne organizacije. Če se mu to posreči (v dobrini meri se mu je že), bo delavstvo postalo odločen faktor v odnosih med vsemi industrijami. Saj je pa že skrajni čas, da se to zgodi.

Delavci, pristopajte v delavske organizacije! Združite se in solidarno nastopajte kot eden, kajti to je edina pot do zmage! Potem ne bo treba tako brezupno stavkati kot leta 1922 šest mesecev, leta 1927 celih 18 mesecev in tako naprej. Delavstvo je danes postalo sila, s katero je treba računati.

Rojaka Joe Vogrinoviča, člana društva št. 90 SNPJ, ki je bolehal že več mesecev, so odpeljali pred nekaj dnevi v bolnišnico Mercy v Pittsburgh, ker se mu je stanje poslabšalo. Upamo, da v kratkem okreva in se spet vrne med nas.

Delavske razmere so zadnje tedne povoljne. Večina rogov obratuje s polno paro. Morda pa to ne pomeni preveč veselja, kajti blizu se prvi april in vprašanje je, če bodo operatorji pristali na unijske zahteve.

Frank Pernishek.

LISTNICA UREDNIŠTVA

La Salle, Ill., F. C.: Vse, kar ste hoteli povedati, je bilo priobčeno v dopisu. Dobesedno pa ne moremo priobčiti nobenega dopisa, ki ni spisan pravilno.

Pasja logika

Kadar je črno belo ...

Kadar kateri pater zapiše, da so Mussolinijev in Hitlerjev pogani in maroški muslimani v Španiji Kristusova vojska, je to zaženje nebes.

Kadar pa to zapiše Molek ali Jontez, je — bogokletje.

Novice iz Rima

Iz Rima: Laž je, da je naša (Kristusova) vojska zbežala proč od Madrida. Res pa je, da naša (Kristusova) vojska podila špansko lico — za seboj. Saluti!

Iz Rima: Laž je, da je duče Benito Ljube z lepo Magdaleno iz Pariza v Palazzo Venezia. Res pa je, da je naš slavni duče dal zgled za patriotičnim in krščanskim možem Italije, je treba storiti, da bo domovina imela do naraščaja!

Hugonova filozofija

Pater Hugo: (On (Molek) je v modrosti toliko doma, kot dolgošec na parketu.

Vaški bebec: V vašem bunkarskem modrosti, ki nima ne glave ne repa in je brez ranje z besedami, je Molek res klada, toda vi, pater, ste še bolj siv kot vsak dolgošec, takšni kladi — posvetite skoro eno stran časopisa. In ne samo to. Spet ste pokazali, da vam za stvar toliko kot za osebo. Ozmerjali ste, veke, ki tiste stvari sploh napaši ni! Zato takšna školašča modrost! —

Vzor nevtiralnosti!

Metropolitanski reporter poroča: Ameriška novina se je obigrirala, da se bo stoprocentna držala zakona nevtiralnosti glede civilne vojne v Španiji, kakor pač to zahteva državna politična dolžnost. Nič več ne bo kazala pristati takšni kladi — posvetite skoraj eno stran časopisa. In ne samo to. Spet ste pokazali, da vam za stvar toliko kot za osebo. Ozmerjali ste, veke, ki tiste stvari sploh napaši ni! Zato takšna školašča modrost! —

Se en prijateljski nasvet

Iz Metropolitke: Predragi mi Molek! V logiki vidim, da ti nekdo iz naše Metropolitke svetuje, da bi ti odprl v naši sredi "business" za naše tercijske, kadar te klerikalni brezonoje iz uredništva Prosvete. Naši prijatelji sta ti menda naredila tako dobro rečeno med našimi tercijskimi, da te že pozna. Ti si se pa naredil bedastega in si vzel: Kakšen "business" naj pa človek začne naše tercijske? — Menda ja nisi tako "frk", da bi ne vedel. Poglej našega Jozeta dino, tega našega velikega apostola katolicizma. On prodaja vse, kar hočeš: Od spredaj bogokrižce, od zadaj pa pilde in — tebe, da molči. Pa še ti odprl v naši Metropolitki štacuno z m. ki. Brez te robe tercijske ja ne morejo. Poleg tega tercijske potrebujejo še prežgane (Poljak bi rekel: palenke) in kapice za ti kontrolo, saj veš — saj vendar nisi tako "frk". ... In business pojde kot topli kifle. Korajzja velja, fant! — Tvoj prijatelj Fran.

Hvala, France! Ne pozabim te; tudi nate nekaj odpadlo — "komišen".

Kdo so pamfletisti?

Pater Hugo: Naši brezverci so sami pamfletisti. Vsa njih učenost je v pamfletih.

Ameriška Domovina (19. 3. t. l.): "Mr. Grdina nam sporoča, da je dobil veliko poštev pamfletov ... za razstavo v S. N. Domu St. Clair Ave. ... ob priliki velikega katoliškega shoda ...

Ljudstvo brez jezika

V močvirni divjini ob Amaconki so odšli doslej neznano indijanski plemi, ki ne poznajo nobenega jezika. Člani tega rodu se sporaj mejavajo med seboj z majhnim številom glasov in kretanj. Sosedni rodovi imenujejo te ljude Kuvurungce, in sicer so jim dali to ime po nekaterih glasovih njihove "govorice".

Ameriški učenjaki, ki so se mudili med Kuvurungci, pripovedujejo, da so napram tistim izredno nezaupljivi. Koče ali viseče mrežne kakovine uporabljajo vsi drugi južnoameriški indijanski rodovi, so temu rodu popolnoma neznan. Veliki listi jim zadostujejo kot zasedišča pred vremenskimi nepravilnostmi in kot ležišča kor drugi ljudje, nimajo.

Njih glasovi izražajo samo občutke in želje, kakor pri živalih. Svojo nevoljo izražajo s tem, da sikajo skozi zobe nekakšen "hitihihihihi" pri čemer udarjajo z levo nogo ob tleh. Po pr. stavih in obrazih nikakor niso neizpovedni, duševno pa so topi do takšne mere, da so mu ne živali inteligentnejše od njih. Značilno n. pr., da ne znajo plavati in da bredejo skozi takšne reke, ki jim ne segajo čez kolena. Če se zgodi, da zaide kakšen izmed njih v vodo, ga vodo in ga ta izpodnese, potem se bo potopilo kakor kamen in niti ne bo poskušal, da bi se rešil. A tudi nobeden izmed njegovih tovarnikov ne bo prišlo na pomoč, temveč bo naprej, ne da bi se zanimal za potapljenca. "Druga" marsikatera živali bi rešala in jih položila drugje. Pač pa privrejo Kuvurungci pogostoma plesne svečanosti, pri katerih pa nastopajo le možaki.

Vesti s Primorskega

NAŠIM KMETOM GROZI GO- SPODARSKI POLOM

Nove vojne posojilo bo upropa-
stilo našo deželo, pa tudi itali-
jansko gospodarstvo

Trst, marca 1937. — Razpisa-
no je, kakor znano, novo prisilno
vojno posojilo, ki se odmerja na
podlagi davčne vrednosti nepre-
mišnin in znaša pet odstotkov. Z
akcijo za to posojilo so po vsej
državi z naglico pričeli. Jasno je
seveda, da bodo v naših krajih iz-
vajali do zadnjega in izterjali,
kar se bo dalo. Ljudstvo je nara-
stalo obupano. Posvetila so že do
krajnosti zadolžena, obremenje-
na s državnimi, deželnimi in ob-
činskimi davki, stalnimi prispev-
ki, prostovoljnimi ali prisilnimi,
ki jih morajo ob raznih prilikah
za razne akcije plačevati. Po-
sojilo, ki je v enem letu že drugo,
grozi naravnost s popolnim
omolitvijo. Omeniti je treba nam-
reč, da je bila davčna cenilna
vrednost določena v času uspeva-
nja in ko so bila zemljišča mno-
go več vredna kakor danes. Tako
se dogaja, da morajo mala kra-
tka posestva plačati čisto veli-
ke vsote, ki segajo do 2.000 lir
in več. Tako mora srednji kmet
Senožčah plačati 2.300 lir, v
torjah 1.900 itd. Vsote so pač
drvsne od velikosti posestev in
kulturne. Kako bodo posestva
držala poleg vseh bremen, še
nisi breme, si je skoro nemogoče
predstavljati. Država je sicer dovolila,
da se plačuje posojilo lahko v o-
rokih, a jasno je, da se posoji-
lo s tem zviša vsled obrestovan-
ja, a tudi to ne bo prav nič po-
pomagal. Radovedni smo, koliko
bodo lahko v gotovini izterjali.
Posledice po se bodo pričele ka-
vati v najkrajšem času, ko bodo
morala posestva na dražbo, ali bo
morala država odstopiti od tr-
te izterjavanja in spremeniti
pogoje posojila. Ljudje so vsi
prepričani, da to posojilo ne bo
v njihovo korist in jim ne bo
nikoli vrnjeno. Vsi vedo, da bo
s tem posojilom povečali le o-
roževanje in podporo za Špani-
jo ter Abesinijo. Ni čudno, če
med fašizem s tako lahkoto me-
denar brez potrebe, ko ga tu-
di s tako lahkoto in brez vesti
terja in mozga iz svojega ljud-
stva. Če bi fašistični hierarhi
vedeli, s kako težavo mora kmet
delavec prislužiti za najpotre-
nejše, bi gotovo z večjo pazlji-
vostjo in previdnostjo ravnali z
narodnim premoženjem.

Male vesti

Iz Addis Abebe poročajo, da je bil tamkaj odlikovan neki Aldo Tudor iz Gorice, ker se je "junako obnašal" v bojih, ki so jih prestali oddelki tankov, ki jim Tudor pripada. Dobil je denarno nagrado, zlato kolajno za junastvo in večjo vsoto denarja. Odlikovanje sedaj nabijajo po vseh vaseh Julijske Krajine za zgled vsem domačinom, kako se je treba boriti za veličino italijanskega imperija.

Da bi krila svoje notranje potrebe, ki so nastale z velikimi vojaškimi izdatki, bo italijanska vlada prisiljena razpisati novo notranje posojilo. Kakor vse kaže, bo novo posojilo razpisano zopet na podlagi nepremičnin in bo znašalo 5 posto, kakor je prej-
nja. Nemogoče je predvidevati vse posledice, ki jih bo imelo to posojilo, zlasti za naše kmete, ki vsi že komaj zmagujejo breme-
na in še prejšnjega posojila niso popolnoma izplačali. Večina se jih je morala zadolžiti. Posojilo naj bi šlo za nova javna dela v Abesiniji in za zmanjšanje brezposelnosti.

Francoska misi- ja o vojni v Španiji

"To ni več civilna vojna, marveč invazija"

Valencija. — (FP) — "To ni več civilna vojna, marveč boj vsega ljudstva proti zunanji invaziji." Do tega zaključka je prišla parlamentarna komisija, sestojeca iz francoskih in belgijskih državnih poslancev, ki so se vrnili po treh dneh inšpek-
cije na guadalajarski fronti.

Poslanci so govorili tudi z italijanskimi ujetniki, kateri so jim povedali, da so ofenzivo na tej fronti pričele štiri italijanske divizije in dve drugi diviziji, kateri tvorijo Portugalci, Nemci in Italijani. Na tej fronti je 35.000 tujzemskih vojakov, ki so šli v ofenzivo s 120 tanki, večjim številom letal, težko artiljerijo in ognjemetalci. Lojalisti so spre-
menili fašistično ofenzivo v — polom.

"Dobili smo nepobitne dokaze o gluposti neintervencijske politike," pravi belgijsko-francoska parlamentarna komisija. "Italijanske in nemške armade se utr-

jujejo na strateških pozicijah Španije, med tem ko so demo-
krate drže nevturalne. Fašisti preizkušajo svoje novo moril-
no orodje na zblanih telesih španskega ljudstva kot predpri-
prave, da ga obrnejo proti paci-
fističnim evropskim demokraci-
jam. Poraz republikanske Špani-
je bo prinesel ogrožanje vsaki
deželi na svetu in izpostavil de-
mokracijo in mir še večji nevar-
nosti.

Velike demonstracije organiziranih delav- cev v Detroitu

(Nadaljevanje s 1. strani.)
so novo orožje v rokah delavcev, ki ga bodo rabili v borbi, dokler ne bodo izvojevali svojih zahtev."

Da tukajšnje unije, včlanjene v Ameriški delavski federaciji, sodelujejo z avtno unijo in Lewi-
sovim odborom, so pokazale več-
rajsnje demonstracije. Frank X. Martel, predsednik Detroitke delavske federacije, je nastopil na masnem shodu kot govornik. V drugih mestih so unije ADF in Lewisove organizacije v konflik-
tu.

Warm Springs, Ga., 24. marca. — Predsednik Roosevelt, ki se tukaj mudi na počitnicah, ni hotel komentirati sedečih stavk, ki so povzročile krizo v industri-
jah, dasi je bilo očito, da ga situacija vznemirja. Ploho vpra-
šan, katera so mu stivali vpra-
šanja, ki so hoteli izvedeti njego-
vo stališče glede sedečih stavk, je Roosevelt spretno odbil. Raz-
govor je obrnil v druge struge, ko je izrekel upanje, da kongres ne bo odredil novih davkov v se-
danjem zasedanju.

Odkar se je pričela razširjati epidemija sedečih stavk, Roose-
velt odklanja komentarje o situ-
aciji. To je vzrok, da se širijo govornice o zvezi med predsedni-
kom in Johnom L. Lewisom in obdolžitve, da Roosevelt odob-
ra sedeče stavke.

Washington, D. C., 24. marca. — Sedeče stavke, ki so se pričele širiti po Ameriki in katere so se izkazale kot učinkovito orožje v rokah delavcev, so bile večeraj ponovno predmet razprav v kongresu in drugih krogih. Te so po-
kazale, da imajo sedeče stavke tudi zagovornike.

Kongresnik Martin Dies, de-
mokrat iz Texasa, je večeraj pred-
ložil resolucijo, ki zahteva kon-
gresno preiskavo sedečih stavk. Resolucija, ki je bila izročena poslovnemu odseku nižje zborni-
ce, določa imenovanje posebnega odbora sedmih članov, ki naj bi proučeval vzroke sedečih stavk in učinke teh stavk na industri-
je. Dies je poudarjal, da sedeče stavke ogrožajo temelje vlade in da škodujejo tudi organizirane-
mu delavstvu. Izjavil je, da se je že pojavila revolta proti "od-
prtemu kršenju lastninskih pravic."

Na drugi strani pa so se ogle-
sili zagovorniki sedečih stavk, med temi Perkinsova, načelnica federalnega delavskega depart-
menta. V razgovoru z reporterji je izjavila, da v ekonomskem o-
ziru se sedeče stavke ne razliku-
jejo od drugih, le v socialnem smislu so nekoliko drugačne. Da-
lje je omenila, da je imela tele-
fonski razgovor s predsednikom Rooseveltom in da sta razprav-
ljala o situaciji, ki so jo izzvale sedeče stavke.

Kongresnik sode- luje s stavkarji

Washington. — Farmarsko-
delavski kongresnik iz Minneso-
te John T. Bernard se je v pre-
stolici intimno zainteresiral v stavko 400 krojaških delavcev pri National Pants Co. Izbruhi-
la je v obeh tukajšnjih tovar-
nah. Bernard je obiskal sedeče stavkarje in tudi govoril na treh shodih unije Amalgamated Clothing Workers, ki vodi stav-
ko. Unija zahteva zvišanje pla-
če za 25%, priznanje in skraj-
šanje delovnika.

Akcija za Mooney- ja v Washingtonu

Washington. — Med kongres-
niki in senatorji kroži petičja za takojšnjo in brezplačno po-
milostitev Toma Mooneyja, slavnega delavskega jetnika v Cali-
forniji. Nanjo se je podpisalo že nad 50 kongresnikov in senator-
jev.

Stavkolomci obso- jeni v Readingu, Pa.

Sedeča stavka zajela nadaljnjo tovarno

Reading, Pa. — (FP) — O-
krožno sodišče je obsodilo 42 stavkolomcev na 90 dni zapora vsakega in plačitev kazni \$300, ko so bili spoznani za krive pod-
žiganja izgradov v stavki noga-
vičarskih delavcev. Stavkolomci so bili rekrutirani v Philadel-
phiji in poslani v stavkovno co-
no. Vsi so bili v službi Burnso-
ve detektivske agenture in Rail-
way Audit & Inspection, stav-
kolomskih firm.

Medtem pa se stavkovni val razširja v Readingu in okolici. Nova sedeča stavka je izbruhnila pri Rosedale Knitting Co. Stavkarji so okupirali tovarno in kompanija se je zatekla k so-
dišču in vprašala za injunkcijo, da prisili stavkarje na umak-
nitev iz tovarn.

Stavke so že ustavile obrat v 21 nogavičarskih tovarnah v tem distriktu. Delavci so šli v boj za zvišanje mezde in priznanje unije.

Mussolini pošlje novo armado v Španijo!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Madrid, 24. marca. — Fašisti-
ni glavni stan v Salamanci je končno pribral katastrofalni po-
raz italijanskih divizij v Guada-
lajari in iz tega priznanja odse-
va veliko razočaranje Francisca Franca nad temi divizijami, na katere je toliko zidal. Franco je odstavil dva generala na guada-
lajarski fronti in zdaj je v teku "drastično reorganiziranje" na-
črtov za novo ofenzivo. Trdno u-

panje fašistov pred dvema te-
dnoma, da bodo Mussolinijeve di-
vizije proslavile veliko zmago na veliko noč v Madridu, se je iz-
premenilo v težko poparjenost, toda Franco še ni dokraja obu-
pal.

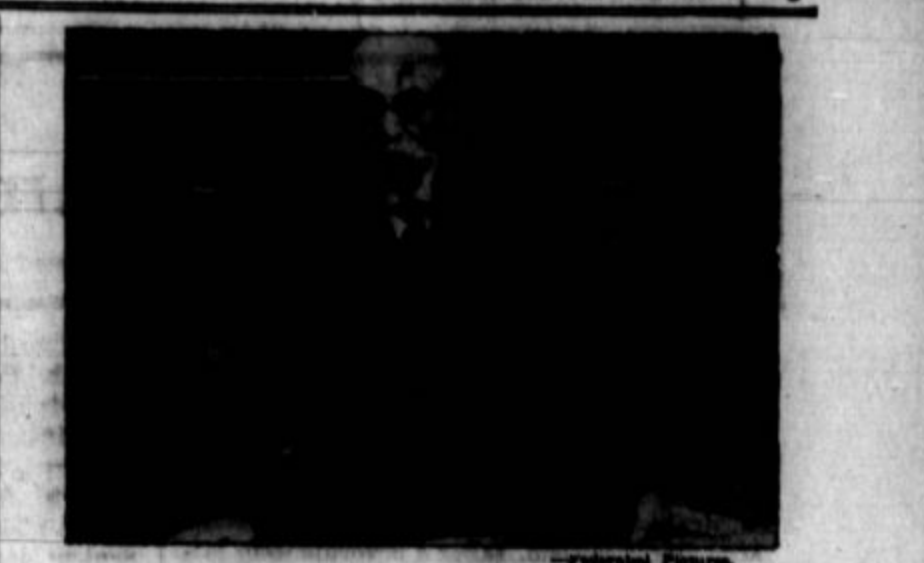
Včerajšnje bojevanje v pro-
vinci Guadalajari je pokazalo, da so se razbite Mussolinijeve divi-
zije izgubile nekam na sever, kjer jih bodo reorganizirali, nji-
hovo mesto so pa zavzeli domači karlisti (monarhisti), legionarji in Maročani, ki zdaj desperatno branijo postojanke pred Siguen-
zo, katere napada španska ljud-
ska milica.

Na madridski fronti je milica strla dva lokalna fašistična na-
pada, dočim so bili v južni Španiji nad Cordobo odbiti vsi ita-
lijanski napadi na hrib Pozo-
blanco. Okrog 10.000 Italijanov se neprestano zaganja na ta hrib.

Po najnovejših podatkih so Mussolinijeve divizije v Guada-
lajari izgubile okrog 5000 moč; od teh je bilo 3000 ubitih, 1000 ujetih in ostali so ranjeni. Med ujetniki je okrog 200 dezert-
jev, ki so pobegnili iz Mussoli-
nijeve armade.

Kompanija se bo pogajala z Lewi- sovim odborom

Pittsburgh, Pa. — Allegheny Steel Co. je naznanila, da se bo pogajala z reprezentanti Lewi-
sovega odbora CIO v svrhu akle-
nitve kolektivne pogodbe. Knox Steel Co. je dva dni prej akle-
nila pogodbo s tem odborom, ki krije delavce v šestih jeklarnah, Appolo Steel Co. pa se je pričela pogajati. Dvotedenska stavka je-
klarskih delavcev pri Braeburn Steel Co. je bila končana, ko je kompanija pristala na vse glav-
ne zahteve stavkarjev. Dobili so zvišanje mezde in druge konce-
sije.

Novi japonski premier Sendžuro Hajaši.

Liberalne sile zmagale v Seattlu

Seattle, Wash. — Pri tukaj-
šnjih občinskih volitvah je bila reakcija temeljito porazena. V mestni svet so bili izvoljeni vsi trije kandidati Washington Commonwealth federacije, kateri tvorijo liberalci in organizi-
rano delavstvo. Volilci so pora-
zili tudi načrt za refinanciranje občinske cestne železnice. V so-
sednjem mestu Tacoma pa se je zgodilo ravno obratno. Tam se pa bili poraženi kandidati Commonwealth federacije. V Seattlu je bil izvoljen tudi profesor Hugh De Lacely, ki je izgubil službo na državni univerzi radi svojih političnih aktivnosti.

LaFollettov odsek obnovil preiskavo

Washington. — La Follettov senatski odsek je te dni obnovil preiskavo o kršenju civilnih svo-
bodnih po industrijalcih in raz-
bijanju unij. Prva zadeva na dnevnem redu je razbijanje u-
nije po Goodyear kompaniji v Akronu, O., in Gadsdenu, Ala., od kjer so bosaje in vigilanti pred več meseci poglani vse or-

Agent stavkolomske firme aretiran

New York. — Neki agent Burn-
sove stavkolomske firme je bil aretiran, ker je napadel neko mlado stavkarico v Woolworth-
vi prodajalni, v kateri je izbru-
nila stavka. Ta agent je s drugi-
mi pobojniki, katere je podjetje dobilo od stavkolomske firme, udri v trgovino in napadel stav-
karico. Trgovina ni odprla vrat naslednji dan, ker so jo obkolili piketi in simpatičarji stavkaric, ki so bili informirani o napadu.

Antisindikalistični zakon črtan v Washingtonu

Seattle, Wash. — Eden zad-
njih činov državne legislature pred zaključkom zasedanja je bilo sprejetje resolucije za od-
pravo tako zvanega antisindika-
lističnega zakona, ki je bil spre-
jet v vojni histeriji proti delav-
stvu. Akcija za preklic tega za-
kona je podvzela Washington Commonwealth federacija.

ganzatorje in predsednika kav-
čukarske unije močno pretepli. V bolnišnici je ležal več tednov.

Lanny Ross pravi: "Luckies nikdar niti najmanj ne nadlegujejo mojega grla"

"Že dolgo časa se veselim Luckies. So lahka kaja in nikdar niti najmanj ne nadlegujejo mojega grla... in to se tudi tiče mojega glasu. Zdi se mi, da je slehernemu znano, da vzame precej ur skušenj za enourno predstavo... posebno s programom kot je novi 'Show Boat'. Dvomim pa, če vedo, kako krasen občutek je malo počivati, popolnoma posabiti delo in kaditi Lucky."

Lanny Ross

NAJFINEŠI TOBAK—
"SMETANA PRIDELKA"

Neodvisen pregled je bil pred kratkim storjen med profesionalnimi moškimi in ženskami — odvetniki, zdravniki, predavatelji, znanstveniki itd. Izmed onih, ki so rekli, da kade cigarete, jih je več kot 87% ugotovilo, da imajo osebno rajši lahko kajo.

Mr. Ross odobrava modrost te prednosti in isto-
tako tudi drugi vodilni umetniki radia, odra, filma in opere. Njihovi glasovi so njihovo bogastvo. Zato jih toliko kadi Luckies. Tudi Vi imate lahko zaščito grla od Luckies — lahke kaje, proste gotovih reskih dra-
žljivcev, odstranjenih z izključnim procesom "It's Toasted". Luckies so prijazne grlu.

Lahka Kaja "It's Toasted"—Zaščita Vašega Grla

PROTI DRAŽENJU—PROTI KAŠLU

Philip Murray (desno), direktor organizatorične kampanje CIO v pittsburskem distriktu, se razgovarja z jeklarskim delav-
cem.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih z epilogo—Poslovenil Vladimir Levstik

Vendar pa je rodila Fjodoru Pavloviču dva sinova, Ivana in Alekseja, prvega v prvem letu zakona, drugega tri leta pozneje. Ko je umrla, je bil mali Aleksej v četrtem letu, in kakor čudno se zdi, vendar vem, da je potlej pomnil mater vse svoje življenje, seveda le kakor v sanjah. Po njeni smrti se je zgodilo z obema dečkoma skoro do pičice tisto, kakor s prvorojcem Mitjo: docela pozabljena in zapuščena po očetu, sta prišla tudi onadva k tistemu Grigoriju v poseleško hišo. V poseleški hiši ju je tudi našla trmasta stara generalka, dobrotnica in odgojiteljica njune matere. Zivela je še in ves čas, vseh osem let ni mogla pozabiti žalitve, ki ji je bila prizadejana. O tem, kako se je godilo njeni Sofiji, vseh teh osem let, je bila pod roko kaj točno poučena, in ko je čula, kako hudo je bolna in kakšna pokvarjenost jo obdaja, je nekajkrat glasno rekla v pričo svojih prisklednic: "Prav se ji godi, to ji je Bog poslal za njeno nehvaležnost."

Natanko tri mesece po smrti Sofije Ivanovne se je generalka osebno pokazala v našem mestu in se napotila naravnost na stanovanje Fjodora Pavloviča; čeprav je ostala v mestecu vsega samo pol ure, je vendar veliko napravila. Bilo je zvečer. Fjodor Pavlovič, ki ga vseh osem let ni videla, jo je sprejel napit. Pripoveduje, da mu je mahoma, brez vsakršnih pojasnil, kakor hitro ga je zagledala, prisilila dve krepki in glasni zaušnici in ga trikrat od zgoraj navzdol potegnila za čop, nato pa je, ne da bi dodala le besedico, krenila naravnost v poseleško hišo k dečkoma. Ker je na prvi pogled opazila, da sta neumita in v umazanem perilu, je dala takoj tudi Grigoriju zaušnico ter mu naznanila, da vzame otroka s seboj; nato ju je odvedla iz hiše, kakršna sta bila, zavila ju v ogrinjajočo, posadila ju v kočijo in ju odpeljala v svojo mesto. Grigorij je prenesel tisto zaušnico kakor pokoren sluga in ni črnil niti ene surove besede, in ko je spremil staro gospo do kočije, se ji je do pasu priklonil in ji od srca rekel, da ji "Bog povrne za siroti". — "A ti si vendarle pepec!" mu je viknila generalka, ko se je odpeljala. Ko je Fjodor Pavlovič premislil vso stvar, je spoznal, da je dobra, in ni v nobeni točki odrekel generalki svojega formalnega soglasja zastran obeh otrok. O dobljenih zaušnicah pa je šel sam pripovedovat po vsem mestu.

Zgodilo se je tako, da je tudi generalka po tem umrla; toda v svoji oporoki je izgovorila malčkoma vsakemu po tisoč rubljev, "da se izšolata, in da se ta denar brezpopojno ves potrosi za njiju, toda s pogojem, da mora zadoščati prav do polnoletnosti, ker je za taka otroka tudi tako darilo več kot dovolj; če je kdo drugačnih mnenj, naj si pa sam odveže mošnjoček," itd., itd. Oporoke sam nisem čital, a silal sem, da je bilo v njej baš nekaj podobnega, sila čudno izražena. Starkin glavni zelič pa je bil mož poštenjak, Jefim Petrovič Poljenov, načelnik plemstva v tisti guberniji. Ko se je pismeno sporazumel s Fjodorom Pavlovičem in takoj uganil, da njemu denarja za vzgojo njegovih rodnih otrok ne bo moči izpuliti (čeprav se ta ni nikoli naravnost branil, ampak je v takih primerih vselej le zavlačeval in se spuščal včas kar v čustvene izlive), se je sam zavzel za sirotka in posebno vzbujal mlajšega izmed njiju, Alekseja, tako da je do dolgo časa celo odraščal v njegovi rodbini. Prosim čitatelja, da si to že od kraja zapomni. In če sta bila mlada človeka za svojo vzgojo in naobrazbo komu za vse življenje dolžnika, sta bila prav temu Jefimu Pavloviču, najplemenitejšemu in najblazjemu človeku-možu, kakršnih malo sreča na svetu. Spravil je malčkoma vsakemu njegov tisočak, ki ga je bila zapustila generalka, in se ga ni dotaknil, tako da je do njune polnoletnosti narasla dedščina z obrestmi vred vsakemu na dva tisočaka, odgojil pa ju je za svoj denar

in potrosil za vsakega seveda veliko več nego tisočak. Podrobnega pripovedovanja o njunem detinstvu in mladosti se do nadaljnjega takisto ne lotim; zaznamovati hočem samo najvažnejše okoliščine. Sicer pa omenim o starejšem, Ivanu, samo to, da je odraščal nekam mrk in vase zaprt, a nikakor ne plašen dečko, ki se je že v svojem desetem letu osvestil, da rasteta vendarle v tuji rodbini in ob tuji milosti in da je njiu oče človek, ki je o njem še govoriti aramota itd., itd. Ta deček je bil prav kmalu, toliko da ne še otrok (tako so vsaj pripovedovali), kazati nekakšne neobičajne in sijajne zmožnosti za učenje. Natanko ne vem, ali zgodilo se je nekako, da je le malo več ko trinajstleten zapustil rodbino Jefima Petroviča ter prešel na eno izmed moskovskih gimnazij in na stanovanje in hrano k nekemu izkušenemu in znamenitemu pedagogu tistih časov, ki je bil še izza mladih let prijatelj Jefima Petroviča. Ivan sam je potem pripovedoval, da se je vse to zgodilo iz rednikove gorečnosti za dobra dela: "Jefim Petrovič se je bil navdušil za misel, da potrebuje deček z genijalnimi sposobnostmi tudi odgoje po genijalnem vzgojitelju. Sicer pa ni bilo niti Jefima Petroviča niti genijalnega vzgojitelja več med živimi, ko je mladi človek končal gimnazijo in odšel na vseučilišče. Ker je bil Jefim Petrovič slabo uredil svoje stvari in se je izplačevanje lastnega denarja, ki ga je bila zapisala otrokoma svojeglava generalka in ki je bil z obrestmi vred narasel s tisoč rubljev že na dva tisoč, zaradi vsakojakih, pri nas povsem neizogibnih formalnosti in zamud dokaj zavleklo, je mlademu možu v njegovih prvih dveh vseučiliških letih zelo trda predla; zakaj ves ta čas se je moral sam hraniti in vzdrževati, obenem pa še učiti se. Pripomniti je treba, da ni hotel takrat niti poskusiti, da bi se pismeno sporazumel z očetom — nemara iz hladnega zdravega razuma, ki ga je že naprej opozarjal, da od očeta ne bo dobil nikake količikar resne podpore. Bodi si kakorkoli, mladi človek se ni dal niti malo zbežati in si je vendarle našel delo; izprva je poučeval po dve petici za uro, pozneje pa je takal po uredniških časopisih in jim dajal o uličnih dogodkih poročila po deset vrtic s podpisom "Očevidec". Ta poročila so bila baje vselej tako zanimiva in pikantno sestavljena, da so se kmalu priljubila; že v tem je mladi človek pokazal svojo praktično in umstveno prednost pred tistim mnogoštevilnim, vekomaj siromašnim in nesrečnim delom naše učeče se mladine obojega spola, ki v prestolnicah navadno od jutra do noči obdršava pragove raznih dnevnikov in časopisov in si ne ume izmisliti ničesar boljšega kakor večno ponavljanje zmerom iste prošnje za prevode iz francoščine ali kake prepise. Ko se je tako seznanil z uredništvom, Ivan Fjodorovič potem ves čas ni prekinil zveze z njimi in je bil v svojih poslednjih letih na vseučilišču objavljal zelo duhovite pregledne knjige o raznih specijalnih predmetih, tako da je postal celo v literarnih krogih znan. Sicer se mu je pa šele v najzadnjem času posrečilo, da je mahoma obrnil nase posebno pažnjo v dosti širjem krogu čitačevega občinstva, tako da so ga pri tisti priliki zelo mnogi zdajci opazili in si ga zapomnili. To je bil dokaj zanimiv primer. Ko je Ivan Fjodorovič že odhajal z vseučilišča in se pripravil, da bi šel s svojima dvema tisočakoma v inozemstvo, je mahoma objavil v enem izmed velikih dnevnikov čuden članek, ki je zbudil celo med nestrokovnjaki pozornost in je — kar je glavno — obravnaval njemu dozdevno povsem neznan predmet, ker je bil končal vseučilišče kot prirodoslovec. Članek je bil napisan o vprašanju cerkvenega sodstva, ki so ga tiste dni povsod obravnavali. Pretresaje nekatera mnenja, ki so jih bili že drugi podali o tem predmetu, je izpovedal tudi svoj poseben nazor.

(Dalje prihodnjič.)

"Ali sumiš kakšnega posla?"

je poizvedoval. Na smrt blede mu je odgovorila: "Nihče izmed njih ne more priti v poštev."

"Kdo naj torej bo? Ali mar kakšen naš gost?"

Yvette je molčala.

In tudi Fernand ni dalje spraveval. Odšel je v svojo sobo, da v miru premisli to čudno zadevo. Manj ga je težilo dejstvo, da je izginil okras, zato ga je pa toliko bolj grizel molk Yvette, ki mu je sicer zaupala sleherni nepomembno malenkost, in ki se mu je zdel ko odprta knjiga. Ali je to njena prva skrivnost, ali jih je še več? Kaj tiči za tem prozornim izgovorom, da ga ni marala razburjati?

In še drugo poglavje je treba razčistiti: kdo izmed mnogoštevilnih gostov, ki prihajajo in odhajajo, utegne biti tat? Prav nevarno se je zdel Fernand prisiljen, da v mislih z nezaupanjem premotri svoje goste. In kaj kmalu je spoznal, da je vse prelahkomiselno opustil tehtanje svojih znancev.

Tedad se mu je vsilila prijaznejša misel: Ali mu ni morda Yvette, hotela prihraniti to spoznanje in mu je zato zamolčala izgubo?

Minil je teden... In lepega dne je izročil Fernand svoji ženi lično škatlico.

"Na, prinesel sem ti tvoj okras," je dejal dobre volje.

"Kako je to mogoče?" je zajecijala.

"Antoine se je sam izdal," je pojasnil Fernand. "Zvedel sem, da je pred nekaj tedni odvrnil polom s plačilom precejšnjega zneska. Stopil sem torej k njemu. Ko sem samo namignil, je takoj priznal tatvino in mi izročil zastavni list."

"Priznal je tatvino?" je vztrepeta Yvette.

"Koj!" je veselo odgovoril Fernand. "In prav zadovoljen sem, da naposled vendar vem kako in kaj, in da bom odlej nasproti vsem nezaupljivim."

"Kaj misliš storiti?"

"Nič, Yvette. Dal mi je zadolžnico za primer, da pride kdaj do denarja. Nič bi ne imel od tega, če bi ga kaznovali."

Fernand se je sproščeno zasmajal. Gladil je psa in se podil z njim po sobi. Potlej je stopil v otroško sobo, da se poigra še z otrokom kakor vsak dan.

Ko se je čez uro vrnil, je našel na mizi pismo z Yvettino pisavo. Ves razburjen je bral:

"Antoinove žrtve ne morem dopustiti. Tatvine, ki jo je priznal, ni zagrešil. Sama sem mu vsilila okras, da bi ga rešila."

"Vse ti bom priznala, kakor se je zgodilo."

"Že dolgo sem njegova zaupnica. Zaupal mi je svoje težave, pa ne morda z namenom, da bi iskal pri meni pomoči, temveč da bi se v svoji osamljenosti nekomu izpovedal. Jaz sem bila presrečna, da sem lahko nekomu

—Federated Pictures.

Governorji šestih industrijskih držav na konferenci, katero je sklical newyorški guvernerbert Lehman in na kateri so razpravljali o religioznem problemu. Prva vrsta od leve proti desni: Horner (Illinois), Lehman (New York) in Hurley (Massachusetts). Druga vrsta: La Follette (Wisconsin), Benson (Minnesota) in Quinn (Rhode Island).

svetovala. Dobro veš, da te ljubi, in da me dvorjenje drugih mož prav nič ne gane. Vse njihove obljube me ne mikajo. Toda našla sem nekoga, ki mi ni ničesar obljubljal, temveč je bil pripravljen, da sprejme od mene dober nasvet in mojo skrb. — Da in nasproti temu sem bila brez moči.

"Ti si mi dal vse, kar moreš dati ženi. Neprehoma si me razvajal. Kdo bi ti mogel biti kos? A nikoli mi nisi dal priložnosti, da bi jaz tebe obdarila."

"Zato sem hodila dan za dnem k Antoinu. Tolažila sem ga, pisala sem mu trgovska pisma, mešetarila sem z njegovimi upniki. Bila sem blažena ob zavesti, da smem ustvarjati in delati."

"Predobro me poznaš in zato ne boš mislila, da ti bom karkoli zamolčala. Vendar razumem, da je že to dovolj, da je tvoje zaupanje vame omajano."

"In tudi jaz — tudi jaz bi se ne mogla več sprijazniti s tem, da bi bila samo igračka. Zakaj bila sem zmerom le okrasek tvojim veselim večerom, igrača za tvoje proste ure, prav tako ko tvoj otrok, tvoj pes, tvoj radijski aparat, tvoje knjige; razlika je bila samo v tem, da sem po vrstnem redu imela številko ena."

"Zato pričakujem v hiši svoje matere zakonske ločitve. Bodi srečen, dragi moj!"

Fernand je bral in bral zmerom znova. Njegove oči so zrle mračno na vrstice, razkrivajoče toliko skritih duševnih bojev in neizpolnenih želja njegove na videz do popolnosti srečne žene.

Vajen je bil, da je tudi v težavnih zadevah zmerom našel izhod. Lahen nasmeh mu je šinil okoli ust, ko je stopil k telefonu

in narekoval brzjavko za svojo ženo: "Ponujam službo ravnateljke uradnice v tovarni. Fernand de Donney."

Listen to the Yugoslav Radio Hour of
PALANDECH'S TRAVEL BUREAU
AND FOREIGN EXCHANGE
Station WWAE, Every Sunday 1 to 2
536 S. Clark St., Chicago. — Har. 3006

SLOVENSKA NARODNA POUČNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in je po no list Prosveta za karisti, trebo agitacijo svojih družin za propagando svojih idej. Na pa ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija običajno svoje glasilo. Torej tatični dopisi in naznanila o podpornih organizacij in njih delu naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 na leto. Naročnina. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina, ki gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Član lista Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00	Za Cicezo in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 8.60	2 tednika in..... 8.60
3 tednike in..... 12.40	3 tednike in..... 12.40
4 tednike in..... 16.20	4 tednike in..... 16.20
5 tednikov in..... 20.00	5 tednikov in..... 20.00
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sklenel naročnina na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snikati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, alovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmernne, unijako dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šefu tudi vsa potrebna pojasnila.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovenske mlade.

IGRAČA

Napisala Myra Gruhenbengova

Gospod Fernand de Donnay je lastnik velike tovarne; njegov dan je poln resnega in odgovornega dela. Ko se pa zvečer vrne domov, sleče s plaščem vse tegobe in vse nevarnosti dneva... Prelevi se v zasebnika, v ljubeznivega človeka dobre volje, ki svojo ženo ljubi, se igra z otrokom, boža psa in se s služabniki pošali. Pripoveduje anekdote, pogreva družabno opravilanje, govori o gledaliških premiera, in posluša, kaj se je vse do dan zgodilo čez dan. Nikoli pa niti z besedo ne omeni svojih trgovskih opravkov in kupčij, in kadar ga Yvette kaj takšnega vpraša, je odgovori samo: "Nikar ne obtežuj svoje srčkane glavičve s takimi težkimi stvarmi."

Družabnost je pri njih doma; premnogokrat so gostje v hiši in njihov krog se širi dalje: vsakdo, ki ga prijatelji pripeljejo a seboj, je dobro došel. Ker je življenje Fernanda razvidno, obcu-

je dobrovoljno in z zaupanjem z vsemi ljudmi, in zato se zgodi, da dobe pri njem odprta vrata tudi takani, ki jih navdaja zgolj koristoljublje. Uspehov resda nimajo kdo ve kakšnih, zakaj Fernand ume zmerom strogo ločiti zasebnost od kupčije, in vsak poskus, da bi skušal kdo v njegovo hišo vplivati na njegove uradne zadeve, se izjalovi ob tju-beznivem a odločnem odporu.

Tudi gospodje, ki prihajajo zaradi lepe gospodinje, ne opravijo ničesar. Yvette ima za tako včasih prav silovito oboževanje zmerom pripravljen prikupen nasmeh, ki vsiljivo nedvoumno pove, da se ji zdi vse to zgolj neizogibna posledica družabne konverzacije. Zato tudi a pravico velja za ženo, ki je zaljubljena samo v svojega moža in ki nima za nikogar drugega ne oči ne ušes.

Nekega večera se prikaže v družbi Antoine mož, ki ni na najboljšem glasu. Vsi vedo, da se je že v vseh poklicih brez uspeha poskušal, da ga morijo velike težave, in nekateri si celo šepetajo, da visi nad njegovo glavo kazenska preiskava. Tudi v njegovih zasebnih zadevah ni nobene-

ga reda; od žene je ločen in ljubi-bimkanje z neko igralko, ki ga je pošteno osmešila, se je končalo z velikim škandalom. Toda Fernandu vse to ni nič mar. "Moj gost je", odgovarja vsem na vsiljiva vprašanja.

Tako bi se bilo Fernandovo življenje gibalo zmerom med urejenostjo njegovih delovnih dni in med razgibanostjo prijetnih večerov, da ni neki dogodek ogrozil njegovega miru. Začelo se je tako, da je nekoč slučajno vprašal:

"Yvette, povej mi, zakaj nikoli več ne nosiš briljantnega okras-ka?"

Žena mu je pridružno odgovorila: "Izginil je."

"Izginil?" se je zavzel. "In kdaj?"

"Že nekaj tednov sem."

Fernand je osupnil: "Zakaj mi tega nisi že prej povedala?"

"Nisem te marala razburjati," je prizanesljivo odgovorila.

"Ali si že naznanila policiji, Yvette?"

"Ne."

Tovarnar je vstal in se začel razburjeno sprehajati sem in tja.

V JUGOSLAVIJO
NAJHITREJŠA DIREKтна POSLUŽBA
Pošljite v vašo domovino preko SOLIČNE JUŽNE PROGE
Izjajno potovanje v slavnem času. Njena polna klima in
kristalno vode so najboljši vstik na Italijanske Linije por-
niški; parniki brezprimerni so udobni in redovito moderne
preko oceanice potovanja. In poenostavljeno, ki daje izvirna
in vltito ugledno JUŽNE PROGE.

SATURNIA VULCANIA
Direktno v Jugoslavijo—16. apr. - 1. maja - 5. junija
REX C. di SAVOIA ROMA
Preko Genova—3. apr. - 10. apr. - 20. apr. - 24. apr.
Za informacije in rezervacije obrnite se na kateregakoli po-
oblaščenega agenta ali na naš urad 333 N. Michigan Ave.,
Chicago, Ill.

Italian Line

SPITE TRDNO, VZIVAЈTE VASO HRANO
TRINER'S ELIXIR
OF BITTER WINE
Mnogokrat odpravi neprebravnost in zaprtnico
HAROLD W. FRONTS VINCER
Triner's Bitter Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Pošljite mi brezplačni vzorec.
Ime.....
Naslov.....